

บทที่ ๑

คดีทางการแพทย์

คดีทางการแพทย์คืออะไร

ในช่วงระยะเวลา ๕-๖ ปีนี้ การใช้สิทธิตามกฎหมาย ตามรัฐธรรมนูญมากขึ้นอย่างน่าตกใจ ความขัดแย้งในแวดวงสังคมต่างๆ มีมากขึ้น แต่ละฝ่ายก็อ้างกฎหมาย อ้างสิทธิตามกฎหมายสิทธิมนุษยชน ต่อสู้กัน เป็นคดีความ ขึ้นสู่ศาลจำนวนมาก ซึ่งรวมทั้งความขัดแย้งในเรื่องการให้บริการสาธารณสุขด้วย คำว่า “คดี” แต่เดิมที่คนทั่วไปคุ้นเคย มีคดีแพ่ง คดีอาญา เพราะค่อนข้างเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันอยู่บ้าง และได้ยินจากข่าวต่างๆ ที่จริงแล้ว คดีอาจแบ่งเป็น ๔ ลักษณะ โดยแบ่งตามลักษณะที่กฎหมายกำหนดไว้ คือ

๑. คดีแพ่ง

๒. คดีอาญา

๓. คดีพิเศษเฉพาะ เช่น คดีภาษีอากร คดีแรงงาน คดีล้มละลาย คดีลิขสิทธิ์หรือทรัพย์สินทางปัญญา คดีผู้บริโภค คดีเด็กและเยาวชน หรือคดีจรรยาบรรณ เป็นต้น

๔. คดีปกครอง

คดีแพ่ง คือ การที่บุคคลผู้ได้รับความเสียหายหรือ ได้รับผลกระทบเกี่ยวกับสิทธิ หรือหน้าที่ของบุคคลที่มีอยู่ตามกฎหมายกำหนด ใช้สิทธิฟ้องร้องต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีแพ่ง เพื่อให้ศาลสั่งให้คู่กรณีชดเชยค่าเสียหายหรือปฏิบัติตามสัญญา หรือตามที่กฎหมายกำหนด

คดีอาญา คือ คดีที่มีบุคคลผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำหรือไม่กระทำการใดๆ ใดอย่างหนึ่งซึ่งกฎหมายบัญญัติไว้ ฟ้องคดีต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญา หรือแจ้งความหรือร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อให้ดำเนินการฟ้องศาลให้ลงโทษทางอาญาตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ (โทษทางอาญาประกอบด้วย ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน)

คดีพิเศษ คือ คดีที่มีลักษณะเฉพาะที่มีกฎหมายบัญญัติเนื้อหาและวิธีการพิจารณาไว้ต่างหากจากคดีแพ่งและคดีอาญา เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่ความ เช่น คดีแรงงานก็จะมีวิธีพิจารณาคดีแรงงาน และฟ้องที่ศาลแรงงาน เป็นต้น

คดีปกครอง คือ คดีที่ผู้เสียหายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐฟ้องบุคคลหรือหน่วยงานของรัฐดังกล่าวต่อศาลปกครอง เพื่อให้ยกเลิก เพิกถอน คำสั่ง กฎ สัญญาทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือเรียกค่าเสียหายจากการละเมิดจากมูลเหตุดังกล่าว

ส่วนคดีที่มีมูลเหตุมาจากการรักษาพยาบาลของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม หรือผู้ประกอบวิชาชีพทางการแพทย์อื่นๆ ปกติจะเป็นมูลเหตุละเมิดในทางแพ่ง แต่ก็อาจเข้าข่ายเป็นความผิดทาง

อาญาด้วย เคยมีข้อถกเถียงกันว่า คดีดังกล่าวจะต้องฟ้องที่ศาลไหน หรืออีกนัยหนึ่งเป็นคดีทางปกครองด้วยหรือไม่ (ในกรณีเป็นสถานพยาบาลของรัฐ) ต่อมาได้มีคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล วินิจฉัยว่า คดีเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลของแพทย์ไม่ใช่คดีปกครองเพราะไม่ได้ใช้อำนาจตามกฎหมายในการปฏิบัติหน้าที่ แต่เป็นการกระทำทางกายภาพ จึงเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลยุติธรรม(คำวินิจฉัยที่ ๒/๒๕๕๕) ดังนั้น คดีดังกล่าวจึงเป็นคดีธรรมดาที่ไม่ใช่คดีปกครอง ต้องฟ้องคดีที่ศาลที่มีเขตอำนาจ คือศาลจังหวัด ศาลแขวง ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี และกระบวนการพิจารณาใช้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ในส่วนคดีอาญาก็ต้องฟ้องที่ศาลจังหวัด ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญาธนบุรี ศาลอาญา และใช้กระบวนการพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาคดีอาญา ต่อมาพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๕๑ ประกาศใช้บังคับ คดีเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลถูกจัดให้เป็นคดีเกี่ยวกับการบริการที่อยู่ในข่ายเป็นคดีผู้บริโภค ซึ่งจะได้อธิบายต่อไป เนื่องจากคดีที่เกี่ยวกับการรักษาพยาบาล เป็นเรื่องความขัดแย้งที่มีประเด็นว่า แพทย์ พยาบาล หรือผู้ประกอบการวิชาชีพทางการแพทย์ ทำการประกอบวิชาชีพตามมาตรฐานหรือไม่ และการพิสูจน์ความผิดต้องอาศัยผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพทางการแพทย์นั้นๆ เป็นผู้ชี้ว่า การรักษาพยาบาลนั้นเป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพหรือไม่ จึงอาจกล่าวได้ว่า คดีเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลเป็นคดีที่มีลักษณะเฉพาะได้เช่นกัน เพื่อให้การสื่อความหมายของข้อพิพาทดังกล่าวให้เข้าใจง่ายจึงเรียกคดีเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลว่า “คดีทางการแพทย์” ขณะนี้แพทยสภากำลังเสนอร่างพระราชบัญญัติความรับผิดชอบและวิธีพิจารณาความสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพ พ.ศ. .... โดยเห็นว่า เป็นคดีที่ควรมีการใช้กระบวนการพิจารณาที่เป็นกรณีเฉพาะ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับแพทย์และผู้ป่วยหรือผู้เสียหาย

คดีทางการแพทย์เป็นคดีผู้บริโภคหรือไม่

หลังจากที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกาศบังคับใช้แล้ว เมื่อผู้เสียหายฟ้องคดีเป็นคดีผู้บริโภค กระทรวงสาธารณสุขได้ต่อสู้คดีโดยเห็นว่า คดีทางการแพทย์ไม่ใช่คดีผู้บริโภคทุกคดี ซึ่งมีการส่งข้อต่อสู้ดังกล่าวไปให้ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยตามที่กฎหมายกำหนด ปรากฏว่า ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยทุกคดีว่า คดีเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลเป็นคดีผู้บริโภค เพราะเป็นการให้บริการทางการแพทย์และมีการจ่ายเงินค่าบริการ แก่ผู้ให้บริการ แม้ว่าจะเป็นจำนวนเล็กน้อย หรือมีผู้อื่น (เช่น สปสช. เป็นต้น) จ่ายให้ก็ถือว่าเป็นการให้บริการแล้ว จึงถือเป็นคดีผู้บริโภคที่จะต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๕๑ (คำวินิจฉัยประธานศาลอุทธรณ์ที่ ๒๒/๒๕๕๒) ซึ่งคำวินิจฉัยดังกล่าวถือเป็นที่สุดจะอุทธรณ์หรือฎีกาไม่ได้แล้ว

เหตุที่ฝ่ายผู้ประกอบการวิชาชีพไม่ต้องการให้คดีทางการแพทย์เป็นคดีผู้บริโภค เพราะ วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคแตกต่างจากวิธีพิจารณาความแพ่งในสาระสำคัญหลายประการ โดยถือหลักว่าผู้บริโภคเป็นผู้ที่มีความด้อยกว่าผู้ประกอบการธุรกิจ (ผู้ให้บริการด้วย) ในการต่อสู้คดีหลายประการ ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม จึงมีกระบวนการพิจารณาคดีผู้บริโภคเพื่อให้สิทธิแก่ผู้บริโภคหลายประการเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมในการต่อสู้คดี ข้อแตกต่างดังกล่าวมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

คดีผู้บริโภค	คดีแพ่งสามัญ
<p>๑. สามารถฟ้องคดีได้โดยไม่ต้องมี หมายความ เพราะจะมีเจ้าพนักงานคดีที่ ศาลเป็นผู้ช่วยดำเนินการให้</p> <p>๒. ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม</p> <p>๓. ศาลจะเป็นผู้ดำเนินกระบวนการต่างๆ เอง</p> <p>๔. ภาระการพิสูจน์เป็นของจำเลย</p> <p>๕. ศาลพิพากษาเชิงลงโทษได้</p> <p>๖. คำพิพากษาศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด เว้น แต่จะขออนุญาตฎีกา เฉพาะข้อ กฎหมายและเกี่ยวกับ ประโยชน์ สาธารณะหรือเป็นปัญหาสำคัญเท่านั้น</p> <p>๗. กระบวนพิจารณาเป็นไปด้วยความ รวดเร็ว ไม่เลื่อนคดีโดยไม่จำเป็น</p> <p>๘. ศาลต้องทำการไต่ถามทุกคดีก่อน พิจารณา</p>	<p>๑. ต้องมีหมายความช่วยในการฟ้องและ ดำเนินคดี</p> <p>๒. ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลร้อยละ ๒ ของทุนทรัพย์ แต่ไม่เกิน ๒ แสนบาท</p> <p>๓. คู่ความเป็นผู้ดำเนินกระบวนการต่างๆ</p> <p>๔. ภาระการพิสูจน์เป็นของโจทก์ ผู้กล่าวอ้าง</p> <p>๕. ศาลต้องพิพากษาไม่เกินคำฟ้อง</p> <p>๖. คำพิพากษาศาลฎีกาเป็นที่สุด เว้นแต่ที่ กฎหมายห้ามฎีกาในข้อเท็จจริง</p> <p>๗. เป็นไปตามที่กฎหมายวิธีพิจารณาความ แพ่ง บัญญัติ (มีขั้นตอนต่างๆ ก่อนข้างมาก)</p> <p>๘. ศาลจะทำการไต่ถามหรือไม่ก็ได้</p>

กล่าวโดยสรุป คดีผู้บริโภค สามารถฟ้องได้ง่ายและไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล ทำให้ผู้เสียหายเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลฟ้องคดีแพทย์ พยาบาล และต้นสังกัด จำนวนมาก เพราะไม่ต้องลงทุนอะไรเลย แม้ไม่ต้องเสียอะไร ขณะที่ได้เงิน เมื่อมีการฟ้องคดีได้ง่ายและมีการฟ้องคดีมาก ทำให้แพทย์และบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้องต้องหวาดผวา วิตกกังวล เสียขวัญ และกำลังใจ เพราะต้องทำงานรักษาพยาบาลทุกวัน มีปัจจัยที่อาจเกิดเหตุไม่พึงประสงค์มาก จึงมีความเสี่ยงทุกวัน แพทย์เกิดความเครียด ส่งผลกระทบต่อการให้บริการแก่ประชาชนด้วย